

Entrevista a Josep Cuní, líder de la radiofonia

“No he tingut mai valor per a deixar la ràdio”

Josep Cuní (Tiana, 1953), periodista. El seu *magazine* *El matí de Josep Cuní*, amb vuit anys en antena a la freqüència de Catalunya Ràdio, és el programa més escoltat de tot Catalunya segons els estudis d'audiència.

Viu ací a Catalunya Ràdio, senyor Cuní?

—¡No! Visc a casa meva, però Catalunya Ràdio és la meua segona casa. M'hi passo moltes hores.

—¿Quantes en dedica a *El matí* de Josep Cuní?

—No és computable. Quan fas un programa d'aquestes característiques, és igual on siguis, és molt difícil desconnectar. D'una manera inconscient treballes sempre.

—¿Quantes hores hi pensa?

—Específicament, jo dedico entre fer-lo i ser-hi tot el matí, de les sis a les dues. Després, a la tarda, continuo treballant, encara que no necessàriament d'una manera física, a Catalunya Ràdio. En treballo moltes, d'hores, però això forma part de la meua manera de ser. Quan vaig venir a Catalunya Ràdio, ara fa nou anys, i em vaig fer càrrec de la direcció de programes, portava una mitjana de catorze-quinze hores diàries. Bé, ara he descobert que catorze-quinze hores diàries és el meu ritme de treball i les dedico a *El matí*..., i fent-les compatibles quan faig televisió amb la televisió o fent classes a la Universitat.

—Amb la família, ¿com es comunica? ¿Per fax?

—Hi ha hagut èpoques més difícils que ens hem comunicat per mitjà d'un bloc que hi havia a l'entrada de casa. Però no, ben organitzat, hi ha temps per tot.

—¿Amb què s'estimula per a fer tanta ràdio?

—M'estimula la mateixa ràdio. Tinc la sort de formar part d'un grup molt reduït de la societat que, a part d'haver triat lliurement una feina, va tenir la possibilitat de trobar-hi lloc, de dedicar-s'hi i a més a més li agrada i li paguen bé. Sembla que el col·lectiu que reuneix totes aquestes característiques no arriba ni al 5% de la societat. ¿Vols més estímul que aquest?

—És un privilegiat.

—En aquests moments és un privilegi, sí, ho admito. Un privilegi que té un cost, evidentment, perquè ningú no regala res.

—¿Quina relació manté amb la ràdio?

—D'amor, passió, recança i, de tant en tant, disgust.

—¿Podria sobreviure a la professió sense el mitjà?

—És una pregunta que m'he fet moltes vegades i no me l'he sabuda contestar.

En funció de l'estat anímic podria contestar que sí, i molt em temo que en condicions més o menys normals hauria de contestar que no. De tota manera, havent tingut la possibilitat de deixar-la per dedicar-me a altres feines en el mateix àmbit de la comunicació, no he tingut mai valor per deixar la ràdio. Per tant, he procurat fer-la compatible amb premsa, amb televisió o ensenyament. No he gosat mai deixar-la perquè crec que tal com està el món de la comunicació audiovisual, tu pots deixar de fer televisió durant un temps i la tornada pot ser més o menys difícil, però pots superar-ho. Tu pots deixar de fer ràdio un temps, i els noms que em vénen a la ment de gent que ho ha provat posen de manifest que els ha costat molt agafar el fil que havien deixat. Perquè la ràdio és un mitjà en evolució permanent, imparable, basat només en la paraula, en la comunicació purament verbal i auditiva, i que la gent la sent com una cosa molt seva i per tant li exigeix que estigui al seu nivell o a la seva alçada. Si tu et desconnectes d'aquest ritme permanent, que de vegades és vertiginós, pots arribar a tenir la sensació que tu no t'has desconnectat tant com la gent nota que estàs desconnectat. I aleshores passa factura.

—¿S'ha de ser molt xarlatà, per no dir demagog, per a fer ràdio o no té res a veure?

—Tu pots ser demagog i fer ràdio i fracassar, i tu pots ser més o menys equànim i fer ràdio i triomfar. No són virtuts o

defectes que estiguin intrínsecament vinculats al mitjà.

—¿Josep Cuní s'ha quedat en blanc alguna volta davant el micròfon?

—Moltes vegades. Però aquí és quan l'experiència, l'antiguitat, t'ajuda. Hi ha una situació que sol passar-me en èpoques de molta acumulació de cansament, que és terriblement anguniosa. I és veure en una suposada pissarra mental la paraula que vols dir i ser incapaç de pronunciar-la. Aleshores és quan fas una sèrie d'elucubracions i tu mateix te n'adones que busques la paraula, i mentrestant vas fent parafrasis.

—¿En quin percentatge, si és que es pot quantificar així, és improvisació o és preparació *El matí* de Josep Cuní?

—Jo parteixo de la base d'una màxima d'aquesta feina, de fa molts anys, que diu que la millor improvisació és aquella que està degudament preparada. L'important és donar una imatge que s'improvisa, però tenint una preparació sòlida al darrere, que només és possible tenint un bon equip no només de bons professionals sinó també d'amics i companys amb els quals tens moltes coses en comú.

—¿Quanta gent hi ha darrere de Josep Cuní en el seu programa?

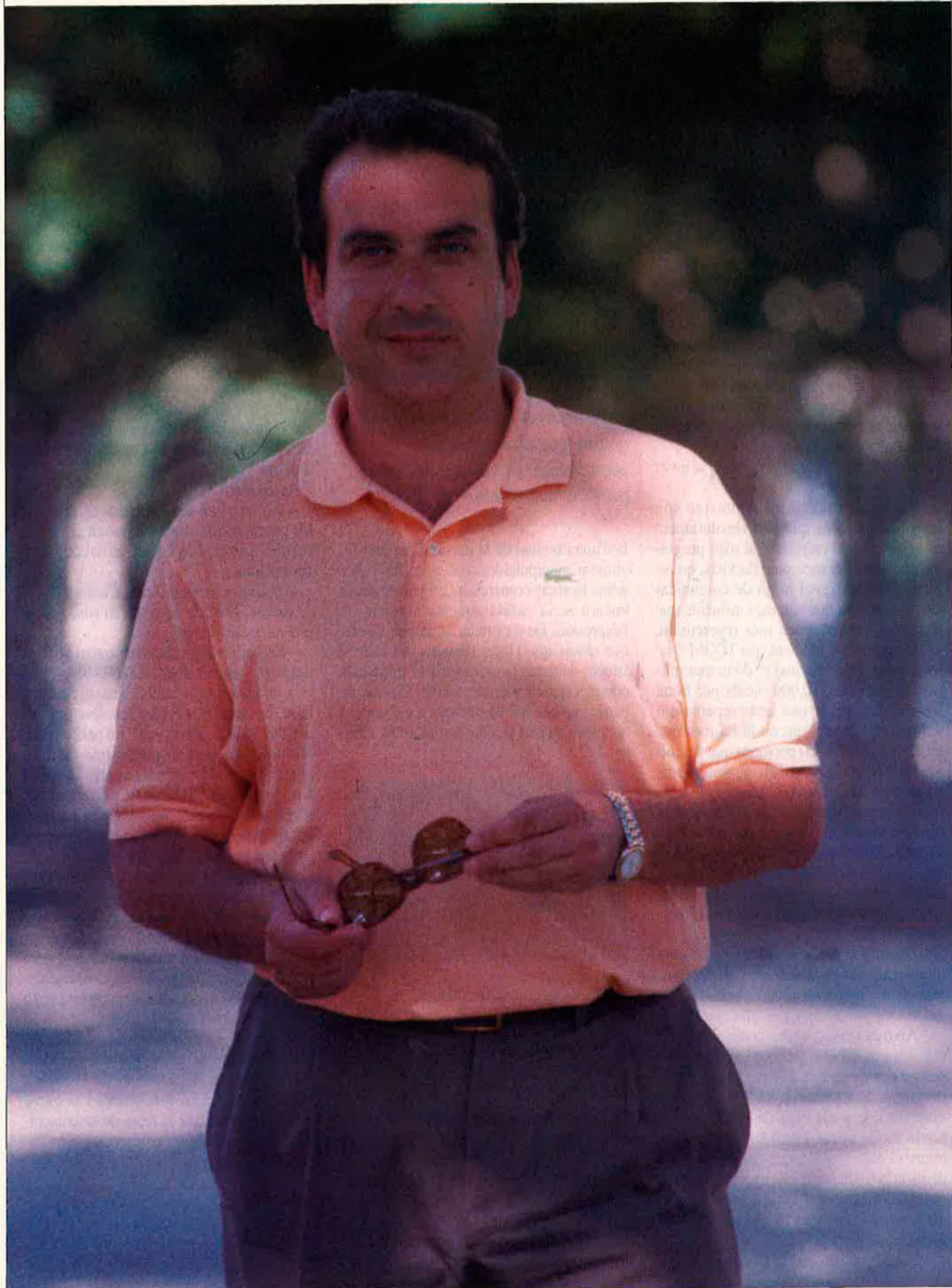
—Si em permetes la matisació, no m'agrada dir *al darrere*, perquè entenc que estem tots en un mateix front. Que jo doni la cara...

—La veu.

—... la veu, no vol dir que els altres no siguin importants. Jo, en definitiva, l'únic que sóc és la veu d'un equip. Tinc la llibertat d'acció que també vull que tinguin els meus companys. En aquests moments l'equip el conformen nou persones.

—El programa, ¿quants anys té?

—Va començar a primers de gener del 85, amb tres hores, fins al juliol del 92, i a partir de setembre del 92 va passar a començar una hora abans, i per tant a durar quatre hores, que és la durada que té ara.

—¿Sap el perfil de l'oient?

—A partir del moment que vam començar una hora abans, a les 8, la resposta a aquesta pregunta és una mica més difícil perquè no és un sol perfil. Per exemple: de 8 a 9, o fins i tot a 10, hi ha entre l'audiència un perfil molt característic, i nosaltres també volem buscar aquest perfil, que és el de la persona que escolta la ràdio mentre es desplaça, mentre esmorza, mentre se'n va a treballar, que busca una situació ràpida a l'actualitat. A les 9, que és l'hora de la tertúlia, aquest perfil és compatible amb una altra audiència una mica més sedentària, que té la ràdio per a ser escoltada durant tot o part del matí. L'oient de Catalunya Ràdio, globalment, és un oient d'un perfil cultural intel·lectual de classe mitjana, mitjana-alta, per tant és un oient molt exigent, afortunadament per a nosaltres perquè això és un element dinamitzador molt important.

—Diuen que les coses no passen si no es diuen al seu programa.

—És una exageració. Aquestes són aquelles màximes que són absolutament exagerades, tant en relació al meu programa com, des del meu punt de vista, en relació amb qualsevol mitjà de comunicació, que n'hi ha que són més influents que uns altres perquè tenen més repercussió. Clar, a partir del moment que l'EGM (Estudi General de Mitjans) et dona una mitjana de més de 210.000 oients per hora, seria absurd negar una certa repercussió del que s'hi digui. Ara: no hi ha més que això, més de 210.000 persones que l'escolten cada hora. Ja està. Tinc aquests oients en un molt bon concepte: tenen opinió, la modifiquen, l'amplien o senzillament la canvien segons el que senten. El que hem de fer nosaltres és exposar uns fets amb la màxima pluralitat de visions possible, i després cadascú és molt lliure de treure les conclusions que vulgui i cregui convenients.

—Diuen que a causa d'aquesta enorme audiència, durant la campanya electoral tots els representants polítics volien fer-se entrevistar per Josep Cuní. ¿És cert?

—Això és veritat. Volien sortir al programa. Uns ja sabien que havien de sortir, perquè des de sempre *El matí*... ha estat el programa de Catalunya Ràdio que entrevista els líders, els caps de llista. Ara: hi havia molts altres candidats que volien treure el cap, i sabien que per no ser caps de llista ho tenien una mica més difícil.

—Adolf Hitler va dir que la ràdio és una arma terrible en mans de qui sàpia fer-ne ús. ¿Ho comparteix?

—És clar, si dic que sí és tant com do-

nar-li la raó a Hitler, per tant aquesta pregunta és un parany bastant important. Les coses han canviat: no som als anys 30 ni a començament dels 40, la qual cosa no vol dir que no hi hagi persones que en puguin haver fet ús i fins i tot abús. Crec que l'ús i abús que se n'ha fet últimament no va tant en la línia que denunciava Hitler, que era

RAFA GIL

“Francament, se'm fa molt difícil pensar que els mitjans de comunicació privats siguin blancs, purs i transparents.”

la d'una docilitat de la massa, i per tant fàcilment manipulable, sinó en la línia dels grans negocis comercials. En aquest sentit encara seria vàlida aquesta mutació de l'expressió. De tota manera, també és cert que abans que Hitler digués això Bertolt Brecht deia que la ràdio seria el mitjà més complet quan donés la mateixa facilitat de participar-hi a qui escolta que a qui parla. I aquesta situació ja s'ha complert: la ràdio

RAFA GIL

“Fer ràdio en català abans de Catalunya Ràdio no sempre tenia connotacions positives: suposava un caire entre xirucaire i barretinaire.”

en aquests moments és el mitjà de comunicació més complet perquè té la característica de la immediatesa, que és la que li està donant credibilitat —és el mitjà de comunicació amb més alts índexs de credibilitat— i dona alhora al ciutadà l'oportunitat no només de matisar allò que sent sinó de donar la seva pròpia versió.

—¿El directe és la millor teràpia contra qualsevol complex?

—El directe és el risc permanent, és la sensació agredolça de saber que allò que has dit ja s'ha dit i per tant ja s'ha evaporat, s'ha perdut, o precisament perquè ja s'ha dit i no s'ha evaporat i no s'ha perdut, pot tenir repercussions.

—¿Es pot ser perfeccionista fent directe?

—Es pot ser perfeccionista, si tu vols ser-ho, sempre. En directe tens menys possibilitats de correcció, no pots dir: para, esborra i repetim-ho perquè quedi millor, però en canvi, quan te n'adones que no pots fer això i quedes disgustat amb tu mateix, t'esperona molt més per demà.

—Diuen que vostè és molt perfeccionista. ¿És així o és mite?

—En sóc molt. Sóc molt autoexigent, i de vegades no me n'adono i segurament ho sóc massa amb la gent que treballa amb mi.

—¿Es dur?

—No crec que sigui dur. Ser exigent vol dir procurar que et passin per alt el menor nombre possible de coses, de detalls, d'informacions.

—¿Com va arribar Josep Cuní a l'ofici? ¿Atret pel periodisme o per la ràdio, si és que es pot distingir?

—Es pot distingir si rememorem el final dels 60, concretament 68-69 i 70, quan feia un curs que aleshores s'havia de fer a la ja desapareguda Ràdio Joventut per poder-t'hi dedicar. I era ràdio, no periodisme. Hi havia una part de periodisme radiofònic, però era ràdio eminentment. Després, amb la llibertat informativa, s'ha convertit, d'una manera molt positiva des del meu punt de vista, en periodisme radiofònic.

¿I com hi arribo? Per curiositat. La ràdio és aquell aparell que tots hem tingut a casa des de sempre, que sonava quan tornaves de l'escola i que la família tenia com una mena de companya dòcil, fidel. Donaves la volta a l'interruptor i sonava, i aleshores t'omplia. Eren cançons o eren radioteatres.

—¿Quina classe de programes sentia vostè, quins eren els seus ídols?

—Jo he de recordar la ràdio dels anys 60. La imatge primera que tinc de molt petit, sis-set anys, és tornar de l'escola i veure com la ràdio funcionava i la meua mare que anava fent la feina de casa escoltava cançons, discos sol·licitats... Jo escoltava de tot, programes musicals, entrevistes...

—¿Matilde, Perico y Periquín?

—Sí, també sèries d'aquestes, encara que les que venien de les grans cadenes i venien de Madrid les escoltava menys. No

formaven part de la meua cultura. Per exemple tinc molt més frescos els records de "Tambor", que era una sèrie de contes que feien al migdia, o els radioteatres de les nits, o els programes musicals d'avanguardia amb el Tino Romero.

—¿Quina emissora se sentia a casa de Josep Cuní?

—Depèn de qui engegava la ràdio. Ràdio Barcelona, Ràdio Joventut a finals dels 60, Ràdio Peninsular, Ràdio Miramar de Badalona, que és com era aleshores i no de Barcelona, com és ara. Aquesta era l'emissora de casa, perquè la meua família i jo som de Tiana, un poblet de prop de Badalona. El gran encís me'l produïa Ràdio Barcelona, i la prova és que no vaig parar fins que vaig aconseguir treballar a Ràdio Barcelona, on vaig ser des del 76 al 84.

—¿Li va costar consumir l'objectiu?

—Va ser casualitat. Ja feia sis anys que em movia al món de la ràdio i havia fet algunes col·laboracions amb Ràdio Barcelona. I un dia, fent la mili a Canàries, van trucar els meus pares dient-me que em busquen de Ràdio Barcelona. Em va entrar un mal d'estómac horros, perquè a causa de la mili podia perdre l'oportunitat de la meua vida, i després d'atabalar molt em van deixar anar un mes abans. I vaig entrar a Ràdio Barcelona.

—¿El vídeo va matar l'estrella de la ràdio?

—D'entrada no m'agrada parlar d'estrelles. No m'agrada aquest qualificatiu, tot i que entenc que és molt definitori de què es pretén dir. Només he constatat un fet, traslladat a les xifres: no només la ràdio està tan forta com ho estava cinc anys enrere, sinó que l'aparició de les televisions privades no han fet perdre un sol oient a la ràdio. I encara diré una altra cosa: el mes que TV3 comença la seva programació matinal, el nostre programa puja d'audiència. Això són fets demostrats a través de les xifres dels estudis d'audiència. Cada vegada més el ciutadà té les coses més clares i sap que els mitjans de comunicació no són competència entre ells, sinó que són compatibles entre ells: sap que la ràdio li donarà la immediatesa de la notícia, que més tard la televisió li oferirà la riquesa de la imatge, i que el diari li donarà demà interpretacions diverses d'aquell mateix fet. Em sembla que els diaris cada cop tenen més clar, per

la mutació professional i de contingut que fan, que són un complement als mitjans audiovisuals, però els mitjans audiovisuals també tenen molt clar que són complement un de l'altre.

—¿Es pot treballar als ens públics sense renunciar a res?

—Mai no pots treballar enlloc sense renunciar a res. Ni treballant pel teu compte. Treballar sempre suposa renunciar a alguna cosa, encara que sigui a temps lliure.

—Provem-ho així: ¿coarta més treballar en un mitjà públic que en un privat?

—Hi ha la fama, molt astutament divulgada, que els mitjans de comunicació públics estan políticament manipulats. Bé, això té tant de fal·làcia com considerar que els mitjans de comunicació privats són absolutament independents. Qui ha prodigat la imatge de mitjà de comunica-

evidentment, tampoc vol dir que a la ràdio pública tot siguin flors i violes.

—Catalunya Ràdio acaba de fer deu anys. Probablement no li correspon, però ¿quin balanç en faria?

—Em poden correspondre les parts al·lòtiques de nou anys i el fet que durant cinc vaig ser cap de programes. Han estat deu anys molt importants, no tant per Catalunya Ràdio com per un intent de normalització de la ràdio, globalment, no només lingüística. També és cert que si l'èxit que Catalunya Ràdio ha aconseguit, superant tots els rècords en l'àmbit de la radiodifusió, l'hagués aconseguit una emissora privada, haguéssim quedat absolutament embafats de la grandiositat que s'hauria venut, i fins i tot de la inscripció en el llibre Guinness dels rècords. Ho ha fet una ràdio pública, i sembla com si això no fos tan

important. Una ràdio pública que de no existir ha passat a tenir en deu anys, segons l'últim EGM, més de 600.000 oients de mitjana de dilluns a divendres. ¿Que hauria pogut fer les coses millor? Per descomptat. ¿Que probablement ha tingut una excessiva fluctuació de direccions? També. Però per damunt de tot ha estat una emissora que ha sabut tenir clar què venia a fer, què pretenia fer i com havia d'intentar fer-ho. Per damunt de tot, centrar-ho en un principi, del qual jo me'n sento també responsable, que era quan ens preguntaven si fèiem ràdio en català, contestar que nosaltres només fèiem ràdio, punt.

¿En català? ¿Per descomptat, és la llengua del país! Lamentablement, fer ràdio en català abans de Catalunya Ràdio no sempre tenia connotacions positives, perquè moltes vegades suposava un caire entre xirucaire, barretinaire, una mica folklòric i una mica marginal. Catalunya Ràdio es va plantejar, i s'ha demostrat que no es va equivocar, tenir per competència directa les grans cadenes de l'estat. I per tant, plantar cara. I en català, per descomptat. Perquè en català es pot presentar música, fer entrevistes, donar notícies i fer concursos. Exactament amb la mateixa normalitat que es pot fer en castellà, en anglès o en alemany.

—¿Se'n va de vacances o estiujeja ací a Catalunya Ràdio?

—Me'n vaig de vacances però al setembre torno a estar en antena.

Miquel Alberola

El rei matinal

Tots els dies de 8 a 12 del matí, des de l'acústic púlpit de Catalunya Ràdio, aquest comunicador visceral s'obre pas amb la veu i el seu equip entre una jungla de finíssims demagogs penjats de les rames hertzianes. A l'altra banda de la confusió, amb els auriculars incrustats o darre dels receptors, l'esperen més de dos-cents mil addictes diaris que practiquen la ràdio activa. Si vostè l'ha sentit alguna volta és que ha trobat el punt 'g' del dial.

ció públic igual a manipulació, són els mitjans de comunicació privats. I mentre tant ells es penjaven la targeta d'independents. Com a mínim, un mitjà de comunicació públic té un control parlamentari. Un de privat té el control, lícit, d'un consell d'administració que per finalitat té que l'empresa vagi bé i per tant faci diners perquè se'ls puguin repartir al cap de l'any. Tenint en compte que el diner no té pàtria, que no té cor ni sentiments, se'm fa molt difícil pensar que els mitjans de comunicació privats són blancs, purs i transparents, i que practiquen allò que científicament està demostrat que no existeix: ni l'objectivitat ni la independència informativa. Entre altres raons, perquè també els privats estan supeditats al món tèrbol de la comercialitat, el qual en moltes ocasions fa difícil identificar la frontera entre notícia, anunci, propaganda i opinió. Això,